

Judikatūras krājums

TIESAS SPRIEDUMS (piektā palāta)

2013. gada 17. oktobrī*

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu — Lauksaimniecība — Regula (EK) Nr. 21/2004 — Aitu un kazu identifikācijas un reģistrācijas sistēma — Pienākums veikt individuālu elektronisko identifikāciju — Pienākums uzturēt saimniecības reģistru — Spēkā esamība — Eiropas Savienības Pamattiesību harta — Uzņēmējdarbības brīvība — Samērīgums — Vienlīdzība

Lieta C-101/12

par lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu atbilstoši LESD 267. pantam, ko *Verwaltungsgericht Stuttgart* (Vācija) iesniedza ar lēmumu, kas pieņemts 2012. gada 9. februārī un kas Tiesā reģistrēts 2012. gada 27. februārī, tiesvedībā

Herbert Schaible

pret

Land Baden-Württemberg.

TIESA (piektā palāta)

šādā sastāvā: palātas priekšsēdētājs T. fon Danvics [*T. von Danwitz*], tiesneši E. Juhāss [*E. Juhász*] (referents), A. Ross [*A. Rosas*], D. Švābi [*D. Šváby*] un K. Vajda [*C. Vajda*],

ģenerālvokāts N. Vāls [*N. Wahl*],

sekretārs K. Malaceks [*K. Malacek*], administrators,

ņemot vērā rakstveida procesu un 2013. gada 7. marta tiesas sēdi,

ņemot vērā apsvērumus, ko sniedza:

— *H. Schaible* vārdā — *M. Winkel Müller, Rechtsanwalt*,

— *Land Baden-Württemberg* vārdā — *C. Taubald, Rechtsanwältin*,

— Francijas valdības vārdā — *G. de Bergues* un *C. Candat*, pārstāvji,

— Nīderlandes valdības vārdā — *B. Koopman* un *C. Wissels*, pārstāves,

— Polijas valdības vārdā — *B. Majczyna* un *M. Szpunar*, pārstāvji,

— Eiropas Savienības Padomes vārdā — *P. Mahnič Bruni*, *Z. Kupčová* un *R. Wiemann*, pārstāves,

* Tiesvedības valoda — vācu.

— Eiropas Komisijas vārdā – *G. von Rintelen* un *B. Burggraaf*, pārstāvji,
noklausījusies ģenerālvokāta secinājumus 2013. gada 29. maija tiesas sēdē,
pasludina šo spriedumu.

Spriedums

- 1 Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu ir par Padomes 2003. gada 17. decembra Regulas (EK) Nr. 21/2004, ar ko izveido aitū un kazu identifikācijas un reģistrācijas sistēmu un ar ko groza Regulu (EK) Nr. 1782/2003 un Direktīvas 92/102/EEK un 64/432/EEK (OV L 5, 8. lpp.), kas grozīta ar Komisijas 2008. gada 23. septembra Regulu (EK) Nr. 933/2008 (OV L 256, 5. lpp.; turpmāk tekstā – “Regula Nr. 21/2004”), 3. panta 1. punkta, 4. panta 2. punkta, 5. panta 1. punkta, kā arī 9. panta 3. punkta pirmās daļas spēkā esamību.
- 2 Šis lūgums tika iesniegts saistībā ar tiesvedību starp *H. Schaible* un *Land Baden-Württemberg* par minēto noteikumu saderību ar Savienības primārajiem tiesību aktiem.

Atbilstošās tiesību normas

Savienības tiesības

- 3 Saskaņā ar 1. pantu un 3. panta 1. punkta c) apakšpunktu Padomes 1990. gada 26. jūnija Direktīvā 90/425/EEK par veterinārajām un zootehniskajām pārbaudēm, kas piemērojamas Kopienas iekšējā tirdzniecībā ar noteiktiem dzīvniekiem un produktiem, lai izveidotu iekšējo tirgu (OV L 224, 29. lpp.), lai minētās robežpārbaudes starp dalībvalstīm varētu atcelt, dzīvnieki ir jāidentificē saskaņā ar Savienības noteikumu prasībām un jāreģistrē tā, lai varētu noteikt izcelsmes vai tranzīta saimniecību, centru vai organizāciju.
- 4 Regulas Nr. 21/2004 preambulas 1., 3., 7. un 11. apsvērums ir šāds:
“(1) Ievērojot 3. panta 1. punkta c) [apakšpunktu] Direktīvā 90/425/EEK [..], dzīvnieki Kopienas iekšējai tirdzniecībai jāidentificē saskaņā ar Kopienas noteikumu prasībām un jāreģistrē tā, lai varētu noteikt izcelsmes vai tranzīta saimniecību, centru vai organizāciju.[..]
[..]
(3) Noteikumi par aitū un kazu reģistrēšanu un identificēšanu konkrēti ir noteikti [Padomes 1992. gada 27. novembrā] Direktīvā 92/102/EEK [par dzīvnieku identificēšanu un reģistrēšanu (OV L 355, 32. lpp.)]. Attiecībā uz aitām un kazām pieredze, jo īpaši mutes un nagu sērgas krīze, ir parādījusi, ka Direktīvas 92/102/EEK īstenošana nav apmierinoša un ir vajadzīgi uzlabojumi. Tādēļ jānosaka daudz stingrāki un specifiskāki noteikumi, kā attiecībā uz liellopiem jau tas ir darīts ar Eiropas Parlamenta un Padomes 2000. gada 17. jūlija Regulu (EK) Nr. 1760/2000, ar ko izveido liellopu identifikācijas un reģistrācijas sistēmu [kas attiecas uz liellopu gaļas un liellopu gaļas produktiem piemērojamām etiķetēm, un ar ko atceļ Padomes 1997. gada 21. aprīļa Regulu (EK) Nr. 820/97 (OV L 204, 1. lpp.)].

[..]

(7) Komisija 1998. gadā uzsāka plašu dzīvnieku elektroniskās identificēšanas (*IDEA*) projektu un 2002. gada 30. aprīlī pabeidza nobeiguma ziņojumu. Minētais projekts pierādīja, ka, lietojot elektroniskos identifikatorus aitām un kazām, attiecībā uz šiem dzīvniekiem var panākt ievērojamus uzlabojumus ar noteikumu, ka izpildīti daži nosacījumi par papildu pasākumiem.

[..]

(11) Dalībvalstīs, kurās ir relatīvi neliels aitu vai kazu skaits, elektroniskās identifikācijas sistēma var nebūt pietiekami pamatota. Tādēļ ieteicams, lai šādas dalībvalstis varētu izvēlēties, vai piemērot šo sistēmu. Jāparedz arī ātra procedūra, kā pielāgojami demogrāfiskie sliekšņi, zem kuriem elektroniskās identifikācijas lietošana var nebūt obligāta.”

5 Regulas Nr. 21/2004 1. panta 1. punktā ir paredzēts:

“Katra dalībvalsts saskaņā ar šīs regulas noteikumiem izveido aitu un kazu identifikācijas un reģistrācijas sistēmu.”

6 Saskaņā ar minētās regulas 3. panta 1. punktu:

“Aitu un kazu identifikācijas un reģistrācijas sistēmā ietilpst šādi elementi:

- a) katra dzīvnieka identificēšanas līdzekļi;
- b) atjaunināti reģistri, ko glabā katrā saimniecībā;
- c) pavaddokumenti;
- d) galvenais reģistrs vai elektroniska datubāze.”

7 Šīs regulas 4. pants ir izteikts šādā redakcijā:

“1. Laikposmā, kas no dzīvnieka dzimšanas jānosaka dalībvalstij, un katrā ziņā pirms dzīvnieka aizvešanas no saimniecības, kurā tas dzimis, visus saimniecības dzīvniekus, kas dzimuši pēc 2005. gada 9. jūlija, identificē saskaņā ar 2. punktu. [..]

Attiecībā uz dzīvniekiem, ko audzē ekstensīvās lauksaimniecības vai brīvās turēšanas apstākļos, pieļaujot atkāpi, dalībvalsts var pagarināt šo laikposmu, tomēr tas nedrīkst pārsniegt deviņus mēnešus. Attiecīgās dalībvalstis informē Komisiju par piešķirto atkāpi. Ja vajadzīgs, saskaņā ar 13. panta 2. punktā minēto procedūru var pieņemt īstenošanas noteikumus.

2.

- a) Dzīvniekus identificē ar pirmajiem identifikācijas līdzekļiem, kas atbilst pielikuma A iedaļas 1. līdz 3. punkta prasībām, un
- b) Ar otrajiem identifikācijas līdzekļiem, ko apstiprinājusi kompetentā iestāde un kas atbilst pielikuma A iedaļas 4. punktā uzskaitītajiem tehniskajiem parametriem.
- c) Tomēr līdz 9. panta 3. punktā minētajai dienai otros identifikācijas līdzekļus drīkst aizstāt ar sistēmu, kas noteikta pielikuma A iedaļas 5. punktā, izņemot dzīvniekiem, ko pērk vai pārdod Kopienas iekšējā tirdzniecībā.[..]

3. Tomēr dzīvniekiem, ko paredzēts nokaut līdz 12 mēnešu vecumam un kas nav paredzēti ne Kopienas iekšējam tirgum, ne izvešanai uz trešām valstīm, kompetentā iestāde var atļaut izmantot pielikuma A iedaļas 7. punktā aprakstīto identificēšanas metodi kā alternatīvu 2. punktā minētajiem identifikācijas līdzekļiem.

[..]”

8. Saskaņā ar Regulas Nr. 21/2004 5. panta 1. punktu katrs dzīvnieku audzētājs, izņemot pārvadātāju, glabā un atjaunina reģistru, kurā ir vismaz šīs regulas pielikuma B iedaļā uzskaitītā informācija.

9. Minētās regulas 9. panta 3. punktā ir noteikts:

“No 2009. gada 31. decembra elektroniskā identifikācija atbilstīgi 1. punktā minētajiem norādījumiem un saskaņā ar pielikuma A iedaļas attiecīgajiem noteikumiem ir obligāta visiem dzīvniekiem.

Tomēr dalībvalstīs, kurās kopējais aitū un kazu skaits ir 600 000 vai mazāks, šāda elektroniskā identifikācija var nebūt obligāta dzīvniekiem, kurus nepārdod un nepērk Kopienas iekšējā tirgū.

Dalībvalstīs, kurās kopējais kazu skaits ir 160 000 vai mazāks, arī šāda elektroniskā identifikācija var nebūt obligāta kazām, kuras nepārdod un nepērk Kopienas iekšējā tirgū.”

10. Regulas Nr. 21/2004 pielikumā A iedaļā, uz kuru ir ietverta atsauce tās 4. pantā, kas attiecas uz individuālo identifikāciju, ir noteikti identifikācijas līdzekļi un jo īpaši tajā ir paredzēts, ka šiem līdzekļiem jābūt uzstādītiem tā, lai tie nodrošinātu vismaz vienu redzamu un vienu elektroniski nolasāmu zīmi, kā arī paredzētas to īpašības, informācija, kas jāsniedz ar kodiem, kas norāda uz šiem identifikācijas līdzekļiem, kritēriji, kuri jāietver pirmajā un otrajā identifikācijas līdzeklī un elektroniski nolasāmo zīmju tehniskie kritēriji.

11. Regulas Nr. 21/2004 pielikuma B iedaļā, norāde uz kuru ietverta tās 5. pantā, kas attiecas uz saimniecības reģistru, ir uzskaitīta minimālā informācija, kas jāietver šajā reģistrā.

Vācijas tiesības

12. No lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu izriet, ka valsts tiesiskajā regulējumā, kas pieņemts saskaņā ar Regulas Nr. 21/2004 noteikumiem, ir paredzēts, ka katrs dzīvnieks ir individuāli jāidentificē, izmantojot divus identifikācijas līdzekļus un ar divpadsmit ciparu skaitli. Šie divi identifikācijas līdzekļi ir, pirmkārt, ar melniem burtiem uz dzeltena fona izdarīta krotālija un, otrkārt, elektronisks identifikācijas līdzeklis ar krotāliju vai atgremotāju elektroniskās identificēšanas kapsulu.

13. Turklāt dzīvnieku individuālās identifikācijas līdzekļiem ir jābūt reģistrētiem saimniecības reģistrā, kurā tostarp ir norādīts saimniecības identifikācijas kods, attiecībā uz dzīvniekiem, ko aizved no saimniecības, galamērķa saimniecības identifikācijas kods, ja dzīvniekus ievēd saimniecībā – tās saimniecības identifikācijas kods, no kuras ievēd dzīvniekus, dzīvnieka identifikācijas kods, dzimšanas gads un identificēšanas diena, saimniecības dzīvnieka nāves mēnesis un gads, ja tas ir miris saimniecībā, kā arī šķirne un, ja zināms, genotips.

Pamatlieta un prejudiciālie jautājumi

14. *H. Schaible* – aitū audzētājs, kuram pieder 450 aitū reproduktīvā vecumā, vērsās iesniedzējtiesā, lūdzot tai atzīt, ka viņam nebija jāpilda ne Regulā Nr. 21/2004 paredzētās prasības attiecībā uz šo dzīvnieku individuālu identificēšanu, ne prasības par individuālu elektronisku identificēšanu, ne arī par saimniecības reģistra uzturēšanu.

- 15 *Land Baden-Württemberg* šo prasību noraidīja.
- 16 Tā kā bija šaubas par atsevišķu Regulas Nr. 21/2004 noteikumu spēkā esamību, *Verwaltungsgericht Stuttgart* nolēma apturēt tiesvedību un uzdot Tiesai šādus prejudiciālus jautājumus – vai:
- “1) pienākums veikt dzīvnieku individuālu identificēšanu atbilstoši Regulas Nr. 21/2004 3. panta 1. punktam un 4. panta 2. punktam,
  - 2) [...] pienākums veikt atsevišķu dzīvnieku elektronisko identifikāciju saskaņā ar Regulas Nr. 21/2004 9. panta 3. punkta pirmo daļu [...] un
  - 3) [...] pienākums uzturēt saimniecības reģistru [...] atbilstoši Regulas [...] Nr. 21/2004 5. panta 1. punktam apvienojumā ar B pielikuma 2. punktu

ir saderīgs ar Savienības tiesībām, kurām ir augstāks juridiskais spēks, un līdz ar to – spēkā esošs?”

Par lūgumu atkārtoti sākt mutvārdu procesu

- 17 Ar lūgumu, kas Tiesas kancelejā iesniegts 2013. gada 8. jūlijā, *H. Schaible* lūdza atkārtoti sākt mutvārdu procesu, norādot uz iespējamību, ka Tiesa nav ieguvusi pietiekami daudz informācijas par diviem Eiropas Savienības Padomes un Komisijas apsvērumiem, kas var būt ļoti būtiski sprieduma pasludināšanai.
- 18 Pirmkārt, *H. Schaible* norāda, ka pretēji šo iestāžu apgalvotajam tiesas sēdes laikā, kā arī, kā tas izriet no Eiropas Parlamenta un Padomes Priekšlikuma regulai par dzīvnieku veselību [COM (2013) 260, galīgā redakcija], nav paredzēta neviena tiesiskā reforma, lai attiecinātu atsevišķu dzīvnieku elektronisko identifikāciju arī uz cūkām. Otrkārt, viņš apgalvo, ka no minētā priekšlikuma regulai ir iespējams secināt, ka Komisija paredz tikai to, ka elektroniska un individuāla identifikācija ir nepieciešama, lai veiksmīgi cīnītos pret epizootiskajām slimībām un tā, apzinoties vēl pārvaramos tehniskos sarežģījumus, kas saistīti ar attiecīgo dzīvnieku elektronisko identifikāciju, pirms uzsākt izstrādāt integrētas elektroniskas sistēmas, kas atvieglotu dzīvnieku izsekojamību, ir paredzējusi veikt īstenošanas iespēju analīzi un ietekmes uz vidi novērtējumu.
- 19 Saskaņā ar Tiesas reglamenta 83. pantu tā, uzklusējusi ģenerālvokātu, var izdot rīkojumu par tiesvedības mutvārdu daļas atkārtotu sākšanu, it īpaši, ja tā uzskata, ka tā nav pietiekami informēta, vai ja kāds lietas dalībnieks pēc šīs daļas pabeigšanas iesniedz ziņas par jaunu faktu, kam var būt izšķiroša ietekme uz Tiesas nolēmumu, vai arī, ja lieta ir jāizskata, pamatojoties uz argumentu, kuru lietas dalībnieki vai Eiropas Savienības Tiesas statūtu 23. pantā minētās ieinteresētās personas nav apspriedušas.
- 20 Izskatāmajā situācijā Tiesa, uzklusējusi ģenerālvokātu, uzskata, ka tās rīcībā ir visi vajadzīgie elementi, lai tā nolemtu, ka no *H. Schaible* lūguma neizriet ne tāds jauns fakts, kas var būt ļoti būtisks sprieduma pasludināšanai, ne arī apsvērums, ko lietas dalībnieki vēl nebūtu apsprieduši un pamatojoties uz kuru šī lieta būtu jārisina.
- 21 Šādos apstākļos *H. Schaible* pieteikums par mutvārdu procesa atkārtotu sākšanu nav apmierināms.

Par prejudiciālajiem jautājumiem

- 22 Ar šiem jautājumiem iesniedzējtiesa būtībā lūdz Tiesu izvērtēt Regulas Nr. 21/2004 3. panta 1. punkta, 4. panta 2. punkta, 5. panta 1. punkta un 9. panta 3. punkta pirmās daļas, kā arī B pielikuma 2. punkta spēkā esamību saistībā ar uzņēmējdarbības brīvību un vienlīdzīgas attieksmes principu.

23 Saskaņā ar minētās tiesas domām pienākumi, kas paredzēti aitu un kazu audzētājiem saskaņā ar minētajiem Regulas Nr. 21/2004 noteikumiem, proti, dzīvnieku individuālas identificēšanas pienākums, to elektroniskā identificēšana un pienākums uzturēt reģistru (turpmāk tekstā – “apstrīdētie pienākumi”), pirmkārt, iespējams, pārkāpj Eiropas Savienības Pamattiesību hartas (turpmāk tekstā – “Harta”) 16. pantu, kurā paredzēta darījumdarbības [uzņēmējdarbības] brīvība, pamatojoties, uz to, ka notiek nesamērīga iejaukšanās minēto audzētāju tiesībās, un otrkārt, tie ir diskriminējoši.

Par uzņēmējdarbības brīvību

24 Saskaņā ar Hartas 16. panta noteikumiem darījumdarbības [uzņēmējdarbības] brīvību atzīst saskaņā ar Savienības tiesību aktiem.

25 Minētā 16. panta sniegtā aizsardzība ietver brīvību veikt saimniecisku darbību vai komercdarbību, līgumslēgšanas brīvību un brīvu konkurenci, kā tas izriet arī no šī panta skaidrojumiem, kas saskaņā ar LES 6. panta 1. punkta trešo daļu un Hartas 52. panta 7. punktu ir jāņem vērā tā interpretācijā (skat. 2013. gada 22. janvāra spriedumu lietā C-283/11 *Sky Österreich*, 42. punkts).

26 Saskaņā ar pamattiesvedībā izskatītajiem Regulas Nr. 21/2004 noteikumiem aitu un kazu audzētājiem tiek paredzēti pienākumi, kas ietver dzīvnieku individuālu elektronisku identificēšanu un saimniecības reģistra uzturēšanu. Tāpat attiecībā uz dzīvnieku audzētājiem komerciālos nolūkos minētie noteikumi var ierobežot uzņēmējdarbības brīvību.

27 Tomēr Hartas 52. panta 1. punktā ir pieļauts, ka tajā noteikto tiesību un brīvību, kā uzņēmējdarbības brīvība, izmantošanai var tikt paredzēti ierobežojumi, ciktāl šie ierobežojumi ir noteikti tiesību aktos, tajos respektē šo tiesību un brīvību būtību un, ievērojot samērīguma principu, tie ir nepieciešami un patiešām atbilst vispārējo interešu mērķiem, ko atzinusi Eiropas Savienība, vai vajadzībai aizsargāt citu personu tiesības un brīvības (šajā ziņā skat. 2010. gada 9. novembra spriedumu apvienotajās lietās C-92/09 un C-93/09 *Volker und Markus Schecke un Eifert*, Krājums, I-11063. lpp., 65. punkts, kā arī iepriekš minēto spriedumu lietā *Sky Österreich*, 48. punkts).

28 Saskaņā ar Tiesas judikatūru uzņēmējdarbības brīvība nav absolūta prerogāta. Tā var tikt pakļauta plaša mēroga valsts varas iejaukšanās pasākumiem, kuri vispārējās interesēs var radīt ierobežojumus ekonomiskās darbības īstenošanai (šajā ziņā skat. iepriekš minēto spriedumu lietā *Sky Österreich*, 45. un 46. punkts un tajā minētā judikatūra).

29 Attiecībā uz samērīguma principu ir jāatgādina, ka saskaņā ar Tiesas judikatūru Savienības iestāžu tiesību akti nedrīkst pārsniegt to, kas ir atbilstošs un nepieciešams, lai sasniegtu attiecīgā tiesiskā regulējumā noteiktos leģitīmos mērķus, ņemot vērā to, ka, ja ir iespēja izvēlēties starp vairākiem piemērotiem pasākumiem, ir jāizvēlas vismazāk apgrūtinošais un tā radītie traucējumi nedrīkst būt nesamērīgi ar sasniedzamajiem mērķiem (2010. gada 8. jūlija spriedums lietā C-343/09 *Afton Chemical*, Krājums, I-7027. lpp., 45. punkts, 2012. gada 23. oktobra spriedums apvienotajās lietās C-581/10 un C-629/10 *Nelson u.c.*, 71. punkts, kā arī iepriekš minētais spriedums lietā *Sky Österreich*, 50. punkts).

30 Vispirms, runājot par Regulas Nr. 21/2004 mērķiem un jautājumu par to, vai ar šo regulu paredzētie līdzekļi ir atbilstoši to īstenošanai, pirmkārt, ir jāatgādina tās preambulas 1. un 3. apsvērumi, no kuriem izriet, ka Savienības likumdevējs cenšas novērst infekciju slimību izplatīšanos, jo īpaši mutes un nagu sērgas izplatīšanos, kas 2001. gadā radīja krīzi aitu un kazu populācijā, saistībā ar šo dzīvnieku un to produktu iekšējā tirgus izveidi.

31 Aitu un kazu epizootisko slimību izplatības riska likvidēšana, kā arī iekšējā tirgus izveide attiecīgajā nozarē Regulas Nr. 21/2004 pieņemšanas laikā vēl nebija īstenota.

- 32 Lai nodrošinātu dzīvnieku un to produktu tirgus atbilstošu darbību, ar Direktīvas 90/425 noteikumiem tika likvidēti veterinārie un zootehniskie šķēršļi, kas kavēja Kopienas iekšējās tirdzniecības attīstību. Saskaņā ar šīs direktīvas 1. pantu un 3. panta 1. punkta c) apakšpunkta noteikumiem, lai atceltu robežkontroli starp dalībvalstīm, ir nepieciešams, lai dzīvnieki tiktu identificēti saskaņā ar Savienības noteikumu prasībām un reģistrēti tā, lai varētu noteikt izcelsmes vai tranzīta saimniecību, centru vai organizāciju.
- 33 Sākotnēji aitu un kazu identificēšanu un reģistrēšanu paredzēja ar Direktīvas 92/102 noteikumiem. Šī sistēma balstījās uz dzīvnieku identificēšanu katrā saimniecībā. Šīs direktīvas 4. panta 1. punkta b) apakšpunktā bija paredzēts, ka visi dzīvnieku audzētāji ved reģistru, kurā ir ietverts kopējais to aitu un kazu skaits, kas atrodas saimniecībā katru gadu, un minētās direktīvas 5. panta 3. punktā bija noteikts, ka aitas un kazas ir jāiezīmē ar krotāliju vai tetovējumu, kas dod iespēju noteikt saimniecību, no kuras tie atvesti.
- 34 Tomēr pēc 2001. gadā piedzīvotā mutes un nagu sērgas epidēmijas uzliesmojuma apstiprinājās, ka dubultais mērķis – novērst aitu un kazu slimību epidēmijas, kā arī izveidot tādu šo dzīvnieku iekšējo tirgu, kas darbotos bez šķēršļiem, var tikt sasniegts, tikai nostiprinot Direktīvā 92/102 paredzēto sistēmu. Ņemot to vērā, Savienības likumdevējs, pieņemot Regulu Nr. 21/2004, izveidoja jaunu aitu un kazu identifikācijas un reģistrācijas sistēmu.
- 35 Veselības aizsardzības prasības, cīņa pret epizootiskām slimībām un dzīvnieku labturība – mērķi, kas pārklājas, – ir Savienības likumdevēja vispārējo interešu mērķi, tāpat kā tas, lai attiecīgajā nozarē tiktu izveidots iekšējais lauksaimniecības tirgus (šajā ziņā, runājot par veselības aizsardzību, skat. 2000. gada 4. aprīļa spriedumu lietā C-269/97 Komisija/Padome, *Recueil*, I-2257. lpp., 48. punkts, kā arī 2003. gada 10. jūlija spriedumu apvienotajās lietās C-20/00 un C-64/00 *Booker Aquaculture* un *Hydro Seafood*, *Recueil*, I-7411. lpp., 78. punkts, un attiecībā uz dzīvnieku labturību – 2008. gada 17. janvāra spriedumu apvienotajās lietās C-37/06 un C-58/06 *Viamex Agrar Handel* un *ZVK*, Krājums, I-69. lpp., 22. punkts, kā arī 2008. gada 19. jūnija spriedumu lietā C-219/07 *Nationale Raad van Dierenkwekers en Liefhebbers* un *Andibel*, Krājums, I-4475. lpp., 27. punkts).
- 36 Pēc šī secinājuma izdarīšanas, otrkārt, ir jāizskata jautājums par to, vai ar Regulas Nr. 21/2004 noteikumiem īstenotie līdzekļi ir atbilstoši šo mērķu īstenošanai.
- 37 Ar minēto regulu ieviestās sistēmas ietvaros ir paredzēta katra dzīvnieka individuāla identifikācija, izmantojot divus identifikācijas līdzekļus. Šie divi identifikācijas līdzekļi, ar dažiem izņēmumiem, ir parastā krotālija un elektroniska ierīce krotālijas formā, atgremotāju elektroniskās identificēšanas kapsula, elektronisks transponderis vai elektroniska zīme uz vēziša, ko iespējams nolasīt ar īpašiem lasītājiem. Katra dzīvnieka identitāte ir jāreģistrē saimniecības reģistrā. Turklāt, kad dzīvnieki atstāj saimniecību, viņu pārvietošana ir jāreģistrē dokumentā, kas tiek dots līdz šiem dzīvniekiem. Pie tam katrai dalībvalstij ir jāizveido galvenais reģistrs vai informācijas datu bāze, kurā ir reģistrē visas saimniecības, kas atrodas tās teritorijā, un regulāri jāveic šajās saimniecībās turēto dzīvnieku inventarizācija.
- 38 *H. Schaible* norāda, ka šāda sistēma nav atbilstoša, lai sasniegtu mērķi ierobežot epizootisko slimību izplatību. Turklāt viņš norāda, ka šī sistēma nav efektīva, jo 5 % dzīvniekiem piestiprināto elektronisko identifikācijas līdzekļu laika gaitā pazūd vai sabojājas.
- 39 Attiecībā uz individuālu dzīvnieku identificēšanu ir jāsecina, ka tā ietver katra dzīvnieka kontroles un izsekojamības sistēmu, kas ir būtiski plaša mēroga epizootisko slimību epidēmiju gadījumā. Elektronisks identifikācijas līdzeklis padara efektīvāku cīņu pret lipīgām slimībām, nodrošinot lielāku datu ticamību un pārraides ātrumu.

- 40 Runājot par pienākumu katrai saimniecībai uzturēt reģistru, ir jānorāda, tāpat kā to darījusi Francijas valdība, ka identifikatora ierakstītā informācija ir jāpieraksta dokumentā, kuru iespējams ātri atjaunināt un kuram pēc pieprasījuma kompetentās iestādes var viegli piekļūt. Tādējādi šī sistēma ļauj noteikt katra dzīvnieka izcelsmes vietu un dažādās vietas, kurās dzīvnieks ir atradies. Epizootijas gadījumā šī informācija ir ļoti būtiska, lai varētu veikt precīzus epidemioloģiskus pētījumus, identificēt bīstamo saskarsmi, kas var veicināt slimības izplatīšanos, un tādējādi ļaut atbildīgajām iestādēm veikt nepieciešamos pasākumus, lai izvairītos no šādas lipīgas slimības izplatīšanās. Attiecībā uz epizootiskajām slimībām jāpiebilst, ka saskaņā ar Padomes 2003. gada 11. jūnija Direktīvas 2003/50/EK, ar ko groza Direktīvu 91/68/EEK par kontroles pastiprināšanu attiecībā uz aitū un kazu pārvadāšanu (OV L 169, 51. lpp.), preambulas 4. apsvērumu aitū pārvadāšana lielā mērā veicināja mutes un nagu sērgas izplatīšanos dažās Savienības daļās šīs slimības uzliesmojuma laikā 2001. gadā.
- 41 Attiecībā uz apgalvojumiem par identifikācijas sistēmas tehniskajām kļūdām, pat pieņemot, ka dzīvniekiem piemēroto elektronisko identifikācijas līdzekļu procentuālās daļas, kas pazūd vai sabojājas, var sasniegt *H. Schaible* minēto apmēru, šādas kļūdas darbībā tomēr pašas par sevi nav norāde, ka attiecīgā sistēma ir pilnībā nederīga.
- 42 Tādējādi ir jāsecina, ka ar Regulu Nr. 21/2004 izveidotās sistēmas noteiktie pienākumi ir atbilstoši, lai sasniegtu mērķi ierobežot epizootisko slimību izplatību, un ka nav izvirzīts neviens arguments, kas liktu apšaubīt šīs sistēmas efektivitāti kopumā.
- 43 Tālāk, attiecībā uz jautājumu, vai ar Regulu Nr. 21/2004 ieviestie līdzekļi ir nepieciešami, lai sasniegtu ar to izvirzītos mērķus, kā arī attiecībā uz jautājumu par apstrīdēto pienākumu iespējamo nesamērīgo raksturu, ir jāizskata trīs *H. Schaible* izvirzītie iebildumi.
- 44 Pirmkārt, *H. Schaible* apgalvo, ka vecā identifikācijas sistēma, kas ļāva efektīvi izsekot dzīvnieku pārvietošanai un efektīvi cīnīties pret epizootiskajām slimībām, jau bija praksē sevi apliecinājusi. *H. Schaible* uzskata, ka mutes un nagu sērgas epidēmija 2001. gadā, nenorāda uz šīs sistēmas neefektivitāti, jo šīs epidēmijas rašanās iemesli ir nevis pašā minētajā sistēmā, bet gan faktā, ka atbildīgās iestādes nepietiekamā apmērā īstenoja pārbaudes. Tādējādi, saskaņā ar viņa teikto Savienības likumdevējam nebija vajadzības uzsākt agrākās sistēmas atjaunošanu, jo atbilstoša ne tik stingro noteikumu īstenošana un piemērošana, kas paredzēta Direktīvā 92/102, būtu bijusi pietiekama, lai nodrošinātu izvirzīto mērķu sasniegšanu.
- 45 Otrkārt, *H. Schaible* apgalvo, ka apstrīdētie pienākumi ir pārāk dārgi dzīvnieku audzētājiem, jo viņiem ir jāiegādājas papildu materiāls, proti, tostarp, transponderi un elektroniskās nolasīšanas ierīces, kā arī tāpēc, ka gan pašiem audzētājiem, gan speciālistiem ir jāveic daudz vairāk darba, kas saistīts ar šo materiālu izmantošanu, proti, transpondera piemērošana, kodu ievadīšana saimniecības reģistrā, šī reģistra uzturēšana, skeneru uzturēšana, kā arī jāsedz maksa par datorspeciālistu un veterinārārstu pakalpojumiem.
- 46 Treškārt, *H. Schaible* apgalvo, ka strīdīgie pienākumi nav saderīgi ar dzīvnieku labturības vadlīnijām, jo transponderu piemērošanas rezultātā rodas daudz ievainotu dzīvnieku. Viņš atgādina, ka agrākās sistēmas ietvaros katram dzīvniekam tika piemērota tikai viena identifikācijas zīme, kas ļāva samazināt ievainojumu risku par 50 %, un ka neelektroniskās krotālijas kopumā radīja daudz mazāk iekaisumu. Viņš piebilst, ka atgremotāju elektroniskās identificēšanas kapsula var tikt atraidīta atgremošanas vai gremošanas laikā un ka elektroniskās identifikācijas zīmes, kas piestiprinātas dzīvnieku potītei ar plastmasas saiti, var radīt īpašu ievainojuma risku.
- 47 Attiecībā uz regulas noteikumu spēkā esamības pārbaudi tiesā ir jānorāda, ka Tiesa, izvērtējot ar šiem noteikumiem ieviesto līdzekļu samērīgumu, ir atzinusi, ka Savienības likumdevējam, izmantojot tam piešķirtās pilnvaras, ir jāpiešķir plaša novērtējuma brīvība jomās, kurās tam ir jāizdara izvēle ar

politiku, ekonomiku vai sociālām lietām saistītos jautājumos un kurās tam ir jāveic sarežģīts novērtējums (šajā ziņā skat. 2010. gada 8. jūnija spriedumu lietā C-58/08 *Vodafone* u.c., Krājums, I-4999. lpp., 51. un 52. punkts).

- 48 Lauksaimniecības jomā Savienības likumdevējam ir šāda plaša novērtējuma brīvība, kas atbilst poliskajai atbildībai, ko tam piešķir ar LESD 40.–43. pantu. Tādējādi Tiesas pārbaude attiecas tikai uz to, vai likumdevējs nav acīmredzami pārkāpis savu novērtējuma brīvību (šajā ziņā skat. 2011. gada 17. marta spriedumu lietā C-221/09 *AJD Tuna*, Krājums, I-1655. lpp., 80. punkts, un 2013. gada 14. marta spriedumu lietā C-545/11 *Agrargenossenschaft Neuzelle*, 43. punkts).
- 49 Protams, pat šādas novērtējuma brīvības esamības gadījumā Savienības likumdevējam sava izvēle ir jābalsta uz objektīviem kritērijiem un, izvērtējot ar dažādiem iespējamiem pasākumiem saistītos ierobežojumus, ir jāpārbauda, vai ar veikto pasākumu izvirzītie mērķi var pamatot negatīvas, pat būtiskas sekas, kas rodas konkrētiem saimnieciskās darbības subjektiem (šajā ziņā skat. iepriekš minēto spriedumu lietā *Vodafone* u.c., 53. punkts).
- 50 Tomēr ir būtiski norādīt, ka Savienības tiesību akta spēkā esamība ir jāizvērtē atbilstoši faktiskajiem un tiesiskajiem apstākļiem, kas pastāv akta pieņemšanas brīdī, un tā nevar būt atkarīga no retrospektīviem novērtējumiem par tā efektivitāti. Ja Savienības likumdevējam ir jānovērtē tiesiskā regulējuma, kas jāpieņem nākotnē, ietekme un šo ietekmi nevar precīzi paredzēt, tā vērtējumu var apšaubīt tikai tad, ja tas, ņemot vērā informāciju, kas tam bija pieejama attiecīgā tiesiskā regulējuma pieņemšanas brīdī, ir acīmredzami kļūdainais (šajā ziņā skat. 2006. gada 12. janvāra spriedumu lietā C-504/04 *Agrarproduktion Staebelow*, Krājums, I-679. lpp., 38. punkts, un 2011. gada 28. jūlija spriedumu lietā C-309/10 *Agrana Zucker*, Krājums, I-7333. lpp., 45. punkts).
- 51 Tādējādi Tiesas pārbaude attiecībā uz izskatāmo Regulas Nr. 21/2004 noteikumu samērīgumu ir jāīsteno saskaņā ar minēto.
- 52 Attiecībā uz apgalvoto agrākās sistēmas atbilstīgumu ir jāsecina, ka, ņemot vērā dzīvnieku veselības situāciju, epizootiju, ekonomikas un sociālo kontekstu, kas raksturo Regulas Nr. 21/2004 izstrādes un pieņemšanas laiku, Savienības likumdevējs ir pamatoti uzskatījis, pat pieņemot, ka ar Direktīvu 92/102 izveidotās sistēmas noteikumus varēja īstenot atbilstošāk, ka šos noteikumus un šo sistēmu bija nepieciešams pārskatīt.
- 53 2001. gada epizootiskās slimības epidēmijas laikā, kā to atgādināja Padome, bija jāveic sistemātiska vairāku miljonu dzīvnieku izkaušana neidentificētu aitū dēļ, kā arī tādēļ, ka jo nebija iespējams veikt izsekošanu, bet vēlāk nācās secināt, ka liels skaits šo dzīvnieku nebija inficēti. Bija nepieciešams atsaukties uz dažādiem ierobežojumiem Savienības iekšienē un uz aizliegumu pasaules mērogā īstenot jebkādu liellopu, gaļas un dzīvnieku produktu eksportu no Apvienotās Karalistes. Šie pasākumi radīja būtiskus zaudējumus lauksaimniecības pārtikas ražošanas nozarei, kā arī Savienības dalībvalstu budžetiem.
- 54 No Revīzijas palātas īpašā ziņojuma Nr. 8/2004 par to, kā Komisija pārvalda un pārrauga mutes un nagu sērgas apkarošanas pasākumus un par izdevumiem šajā jomā, kam pievienotas Komisijas atbildes (OV 2005, C 54, 1. lpp.), 9. punkta izriet, ka tikai attiecībā uz 2001. gada krīzi kopējais dalībvalstu deklarēto izdevumu apmērs, kas izmaksāti pabalstos par izkaušanu, dzīvnieku iznīcināšanu, mājāsaimniecību un materiālu dezinficēšanu, sasniedza aptuveni 2 693,4 miljonus euro. Šī ziņojuma 36. punktā turklāt ir norādīts, ka atbilstoši Savienības tiesiskajam regulējumam nebija jānodrošina aitū individuāla identifikācija un ka turklāt pastāvēja arī nepilnības partijas identificēšanas sistēmā, kas kavēja tādu dzīvnieku izsekošanu, par kuriem bija aizdomas, ka tie ir inficēti, tādējādi aizkavējot to nokaušanu.

- 55 Turklāt jau 1998. gadā, pirms 2001. gada epizootijas epidēmijas, Komisija uzsāka projektu *IDEA*, kuru koordinēja Savienības Kopīgais pētniecības centrs un kura gala ziņojums tika pabeigts 2002. gada 30. aprīlī. Viens no *IDEA* gala ziņojumā paustajiem secinājumiem bija, ka dažādu lopu slimību uzliesmojumi Savienībā ir atklājuši, ka attiecīgajā laikā izmantotās identifikācijas sistēmas nebija pietiekami efektīvas un uzticamas, lai nodrošinātu precīzu lopu šķirņu izsekojamību un veterināro uzraudzīšanu. Atsevišķu dzīvnieku un to pārvietošanās ciešāka uzraudzība tika uzskatīta par būtisku nosacījumu sanitārajai kontrolei un slimību uzraudzībai, kam ir nepieciešams, lai jebkurā brīdī varētu noteikt jebkura atsevišķa dzīvnieka atrašanās vietu. Tādējādi, lai padarītu atsevišķu dzīvnieku uzraudzību efektīvāku, tika ieteikts īpaši identificēt katru dzīvnieku visā tā dzīves laikā, piemērojot elektronisku identifikatoru.
- 56 Regulas Nr. 21/2004 preambulas 7. apsvērumā ir noteikts, ka *IDEA* projekts pierādīja, ka, lietojot elektroniskos identifikatorus aīdām un kazām, attiecībā uz šiem dzīvniekiem var panākt ievērojamus uzlabojumus ar noteikumu, ka ir izpildīti daži nosacījumi par papildu pasākumiem. Jāpiebilst, kā to pamatoti ir norādījusi Padome, ka atsevišķa identifikācija vēl negarantē pilnīgu izsekojamību, jo tā pieļauj tikai datu savākšanu turpmākai izmantošanai, un ka reģistrs ir tas, kas ir galvenais izsekošanas sistēmas elements.
- 57 Kā ģenerālvokāts norādīja savu secinājumu 72. līdz 74. punktā, ņemot vērā dažādus veiktos pētījumus pēc 2001. gada krīzes, Revīzijas palātas īpašais ziņojums Nr. 8/2004 un *IDEA* gala ziņojums, protams, nebija vienīgie dokumenti, kuros tika ierosināts pamatīgāk pārskatīt dzīvnieku identifikāciju reglamentējošos noteikumus.
- 58 Ņemot vērā dzīvnieku veselības situāciju, epizootiju, ekonomikas un sociālo kontekstu, kas raksturo Regulas Nr. 21/2004 pieņemšanas laiku, un minētos ziņojumus, Savienības likumdevējs varēja tiesiski uzskatīt, pirmkārt, ka saskaņā ar apstrīdētajiem pienākumiem dzīvnieki ir individuāli jāidentificē un ka kompetentajām iestādēm ir jābūt pieejamai informācijai, kas elektronisko identifikatoru un saimniecības reģistru izmantošanas rezultātā, ļauj veikt pasākumus, kas ir nepieciešami, lai novērstu un ierobežotu lipīgu slimību izplatību aīdām un kazu šķirņu starpā, un otrkārt, ka agrāko saimniecības identifikācijas sistēmu nevar uzskatīt par pietiekami efektīvu līdzekli, lai garantētu Regulā Nr. 21/2004 paredzēto mērķu sasniegšanu.
- 59 Tādējādi ir jākonstatē, ka apstrīdētie pienākumi ir nepieciešami, lai sasniegtu ar minēto regulu izvirzītos mērķus.
- 60 Runājot par apstrīdēto pienākumu iespējamo nesamērīgo raksturu, ir jākonstatē, ka Savienības likumdevējam būtu jālīdzsvaro attiecīgās intereses (šajā ziņā skat. iepriekš minētos spiedumus apvienotajās lietās *Volker und Markus Schecke un Eifert*, 77. punkts, un lietā *Österreich*, 59. punkts), proti, pirmkārt, aīdām un kazu audzētāju uzņēmējdarbības brīvība un, otrkārt, vispārējā interese īstenot cīņu pret aīdām un kazu epizootiskajām slimībām.
- 61 Attiecībā uz apgalvoto finanšu maksājumu, kas rodas apstrīdēto pienākumu rezultātā, pārlieku lielo apmēru, kas saskaņā ar Vācijas aīdām audzētāju veiktu pētījumu (*Vereinigung deutscher Landesschafzuchtverbände eV.*), uz kuru atsaucas *H. Schaible*, ir novērtēts vairāk kā EUR 20. gadā par vienu aīdām, ir jānorāda, ka saskaņā ar iesniedzējtiesas teikto šajā pētījumā nav ņemtas vērā izmaksas, kuras katrā ziņā rastos, veicot identifikāciju pēc saimniecības. Tāpat, kā to norāda Komisija, elektronisko krotāliju izmaksas var samazināties ar laiku un plašāk tās izmantojot. Turklāt, kā to norāda Nīderlandes valdība, pašreizējās izmaksas varētu būt mazāk nozīmīgas nekā neselektīvu pasākumu, kā eksporta aizliegums vai preventīva lopu izkaušana, izmaksas slimības parādīšanās gadījumā.
- 62 Turklāt ir jākonstatē, ka nekas Tiesas rīcībā esošajos dokumentos neapstrīd Padomes un Komisijas apgalvojumu, saskaņā ar kuru ar Regulas Nr. 21/2004 ieviestās jaunās sistēmas finansiālie aspekti tika plaši apspriesti likumdošanas procesā un ka šīs sistēmas izmaksas un priekšrocības tika sabalansētas.

- 63 Turklāt ir jānorāda, ka Regulā Nr. 21/2004 ir ietverti vairāki izņēmumi attiecībā uz elektroniskās identifikācijas nodrošināšanas pienākumu, lai tiktu ņemts vērā apstrīdēto pienākumu priekšrocību un to rezultātā radīto izmaksu līdzsvarošanas procesa rezultāts.
- 64 Tādējādi saskaņā ar minētās regulas 4. panta 1. punkta otro daļu dalībvalstis var paredzēt, ka dzīvnieki, ko audzē ekstensīvās lauksaimniecības vai brīvās turēšanas apstākļos, tiek identificēti tikai pēc noteikta laikposma, kas nedrīkst pārsniegt deviņus mēnešus, sešu mēnešu vietā. Saskaņā ar šī panta 3. punktu kompetentās iestādesdzīvniekiem, ko paredzēts nokaut līdz divpadsmit mēnešu vecumam un kas nav paredzēti ne Kopienas iekšējam tirgum, ne izvešanai uz trešām valstīm, var atļaut izmantot citu risinājumu, nevis elektrisko identifikāciju. Regulā Nr. 21/2004 9. panta 3. punkta otrajā un trešajā daļā ir paredzēts, ka elektroniskā identifikācija ir obligāta tikai tajās dalībvalstīs, kurās kopējais dzīvnieku skaits pārsniedz noteiktu robežu.
- 65 Ir jākonstatē, ka Komisija, ņemot vērā elektronisko sistēmu, nolasīšanas ierīču un datu apstrādes aprīkojuma izmaksas, kā arī Savienības Kopīgā pētniecības centra un vairāku dalībvalstu veiktos aprēķinus, ierosināja veikt pakāpenisku elektroniskās identifikācijas pienākuma ieviešanu, sākot ar elektronisko marķēšanu, pēc tam informāciju attiecībā uz pārvietošanos saistot ar individuāliem dzīvnieku kodiem, lai ierobežotu izmaksas, kas rodas sistēmas ieviešanas laikā, kā tas izriet no 2.3. punkta Komisijas 2007. gada 16. novembra ziņojumā Padomei par aitu un kazu elektroniskās identifikācijas sistēmas īstenošanu [COM(2007) 711, galīgā redakcija], kā arī no Regulā Nr. 21/2004 grozījumiem, kas izdarīti ar Regulu Nr. 933/2008.
- 66 Visbeidzot ir jāatgādina, ka Savienības likumdevējs ir samazinājis dzīvnieku audzētāju papildus izdevumus, ļaujot dalībvalstīm un to reģioniem vajadzības gadījumā piešķirt atbalstu no Savienības fondiem. Padomes 1999. gada 17. maija Regula (EK) Nr. 1257/1999, ar ko paredz atbalstu lauku attīstībai no Eiropas Lauksaimniecības virzības un garantiju fonda (ELVGF), kā arī groza un atceļ dažas regulas (OV L 160, 80. lpp.), tika grozīta neilgi pirms Regulā Nr. 21/2004 pieņemšanas. Tādējādi Regulas Nr. 1257/1999, kas grozīta ar Padomes 2003. gada 29. septembra Regulu (EK) Nr. 1783/2003 (OV L 270, 70. lpp.), 21.b panta 1. punktā ir paredzēts, ka pagaidu atbalstu, kas paredzēts daļējai izmaksu un zaudēto ienākumu segšanai, var piešķirt lauksaimniekiem, kam jāpiemēro prasību standarti, kuru pamatā ir Savienības tiesību akti un kuri ir no jauna paredzēti valstu tiesību aktos. Šis noteikums jo īpaši attiecas uz dzīvnieku audzētājiem, kam jāpilda apstrīdētie pienākumi.
- 67 Saistībā ar minēto Padome norāda, ka šī iespēja lauksaimniekiem saņemt finansiālu atbalstu bija svarīgs faktors, ko tā ņēma vērā lēmumu pieņemšanas procesā. Tā norāda arī, ka 31. pantā Padomes 2005. gada 20. septembra Regulā (EK) Nr. 1698/2005 par atbalstu lauku attīstībai no Eiropas Lauksaimniecības fonda lauku attīstībai (EFLA) (OV L 277, 1. lpp.), ar kuru atcēla Regulu Nr. 1257/99 un kura ir spēkā pašreiz, tika saglabāta minētā noteikuma būtība.
- 68 Šādos apstākļos nevar apgalvot, ka Savienības likumdevējs nav atbilstoši izvērtējis finansiālo slogu, kas izriet no papildus izmaksām un kas aitu un kazu audzētājiem ir jāveic, lai izpildītu apstrīdētos pienākumus, un priekšrocības, ko ļauj īstenot šie pienākumi, ne arī to, ka likumdevējs būtu pieļāvis kļūdu vērtējumā, sabalansējot dažādās intereses, lai panāktu taisnīgu līdzsvaru.
- 69 Runājot par argumentu, saskaņā ar kuru elektriskās identifikācijas līdzekļu piemērošanas sekas ir tādas, ka paaugstinās dzīvnieku ievainojumu skaits un ka to ievainojumi kļūst smagāki, ir jānorāda, ka atsevišķa negatīva ietekme, kas var ietekmēt aitu un kazu veselību un labturību, tika izskatīta un ņemta vērā to pētījumu ietvaros, kas tika īstenoti pirms Regulā Nr. 21/2004 pieņemšanas.
- 70 Jo īpaši *IDEA* gala ziņojumā tika izskatīti galvenie ievainojumu un nāves cēloņu pēc elektroniskā identifikatora piemērošanas iemesli un Savienības likumdevējam tika sniegta noderīga informācija par to, kā dažādi ierīču veidi varētu ietekmēt dzīvnieku veselību.

- 71 *H. Schaible* iesniegtie pierādījumi neietekmē izvērtējumus un Savienības likumdevēja izvēli, kas izdarīta, pamatojoties uz minētajiem pētījumiem, pieņemot Regulu Nr. 21/2004.
- 72 Fakts, ka dzīvniekiem ir jāpiemēro divi identifikācijas līdzekļi viena vietā un apstākļi, saskaņā ar ko jaunie identifikācijas līdzekļi atbilstoši statistikai rada vairāk ievainojumu un komplikāciju nekā parastās ierīces, ņemot vērā iejaukšanos un šo jauno līdzekļu pievienošanas vietu, kā arī to svaru, nav tāds, kas pierādītu, ka Savienības likumdevēja veiktais izvērtējums attiecībā uz aitū un kazu elektroniskās identifikācijas pienākuma ieviešanu bija kļūdainais, jo netika ievērota dzīvnieku labturība.
- 73 Turklāt ir jānorāda, ka ar Regulu Nr. 21/2004 ieviestā jaunā sistēma, kas atļauj veikt precīzāku to dzīvnieku identifikāciju, kuri ir nonākuši saskarē slimības uzliesmojumu laikā, ierobežos lipīgu slimību izplatīšanos un līdz ar to ļaus izvairīties no ciešanām inficētajiem dzīvniekiem. No šāda skatu punkta izskatāmie pienākumi attiecīgi sniedz pozitīvu ieguldījumu dzīvnieku labturības aizsardzībā.
- 74 Tādējādi ir jānorāda apgalvojumi, kas pausti, lai pamatotu Regulas Nr. 21/2004 spēkā neesamību, pamatojoties uz to, ka tā pastiprina šajā regulā paredzētā aitū un kazu elektroniskās identifikācijas pienākuma negatīvo ietekmi uz dzīvnieku labturību.
- 75 Šādos apstākļos ir jāsecina, ka Savienības likumdevējs varēja tiesiski piemērot apstrīdētos pienākumus un uzskatīt, ka no šiem pienākumiem izrietošās neērtības nav pārāk lielas, ņemot vērā Regulas Nr. 21/2004 paredzētos mērķus, un ka tas nav ne pieļāvis kļūdu, apsverot izskatāmo pienākumu priekšrocības un trūkumus attiecībā uz iesaistītajām interesēm, ne arī pārkāpis aitū un kazu audzētāju uzņēmējdarbības brīvību.

Par vienlīdzīgu attieksmi

- 76 Vienlīdzības likuma priekšā princips, kas ietverts Hartas 20. pantā, ir vispārējs Savienības tiesību princips, kas prasa, lai līdzīgas situācijas netiktu izvērtētas atšķirīgi un dažādas situācijas netiktu izvērtētas vienādi, ja vien tādai pieejai nav objektīva attaisnojuma (šajā ziņā skat. 2006. gada 11. jūlija spriedumu lietā C-313/04 *Franz Egenberger*, Krājums, I-6331. lpp., 33. punkts).
- 77 Saskaņā ar Tiesas judikatūru atšķirīga attieksme ir pamatota, ja tā ir balstīta uz objektīvu un saprātīgu kritēriju, proti, ja tā atbilst leģitīmi pieņemamam mērķim, ko izvirza aplūkojamie tiesību akti, un ja šī atšķirība ir samērīga ar mērķi, ko ar šo attiecīgo attieksmi ir vēlme sasniegt (2008. gada 16. decembra spriedums lietā C-127/07 *Arcelor Atlantique* un *Lorraine* u.c., Krājums, I-9895. lpp., 47. punkts).
- 78 Tā kā ir runa par Savienības tiesību aktu, Savienības likumdevējam ir jāpierāda objektīvu kritēriju, kas ir norādīti pamatojumā, esamība un jāiesniedz Tiesai šie nepieciešamie elementi pārbaudei par to, vai minētie kritēriji pastāv (skat. iepriekš minēto spriedumu lietā *Arcelor Atlantique* un *Lorraine* u.c., 48. punkts).
- 79 Pamatlietā atsevišķu Regulas Nr. 21/2004 noteikumu spēkā esamība, pamatojoties uz to diskriminējošo raksturu, tika apšaubīta vairākkārt. Pirmkārt, tiek apgalvots, ka Regulas Nr. 21/2004 9. panta 3. punktā ietvertais izņēmums (turpmāk tekstā – “apstrīdētais izņēmums”) ietver atšķirīgu attieksmi, kas nav pamatota. Otrkārt, ar šajā regulā paredzētajiem apstrīdētajiem pienākumiem tiek diskriminēti aitū un kazu audzētāji, salīdzinot ar liellopu un cūku audzētājiem.

Par apstrīdēto izņēmumu

- 80 *H. Schaible* norāda, ka apstrīdētais izņēmums, kas ļauj tām dalībvalstīm, kurās ir relatīvi neliels aitū vai kazu skaits, izvēlēties, vai piemērot elektroniskās identifikācijas sistēmu, rada diskrimināciju un, salīdzinot ar citiem lopu audzētājiem Savienībā, piešķir konkurences priekšrocības to dalībvalstu dzīvnieku audzētājiem, kuras nav ieviesušas šo sistēmu. Viņš norāda, ka audzētājiem piemērotie maksājumi, tāpat kā epizootisko slimību risks, abu šo kategoriju dalībvalstīs ir identisks.
- 81 Attiecībā uz *H. Schaible* apgalvoto ir jānorāda, ka šajā gadījumā nav strīda par to, ka apstrīdētais izņēmums ietver atšķirīgu juridisku attieksmi pret lopkopjiem atkarībā no tā, kurā dalībvalstī viņi atrodas.
- 82 Tomēr ir jākonstatē, ka apstrīdētā izņēmuma pamatā esošais kritērijs ir objektīvs un saprātīgs.
- 83 Tādējādi vispirms jānorāda, ka Regulas Nr. 21/2004 9. panta 3. punktā paredzētie robežlielumi ietver pilnīgi objektīvus kritērijus. Tādējādi dalībvalstis, kas atbilst šiem kritērijiem, neatkarīgi no to kopējā ģeogrāfiskā lieluma, un kuras izlemj izmantot apstrīdēto izņēmumu, nākotnē var ieviest elektronisko identifikāciju, ja mainās attiecīgie apstākļi, un tām tāpat tā ir jāievieš, ja tajās esošo dzīvnieku skaits pārsniedz noteiktos robežlielumus.
- 84 Turklāt ar apstrīdēto izņēmumu noteiktie robežlielumi šķiet saprātīgi un samērīgi ar Regulas Nr. 21/2004 izvirzītajiem mērķiem, jo, kā to uzsver Komisija, ja pastāv mazāks lopu skaits un tie nav paredzēti Kopienas iekšējam tirgum, apjomradītu ietaupījumu īstenošana valsts līmenī, kas ļauj ietaupīt elektroniskās sistēmas izmaksas, nav iespējama.
- 85 Runājot par izmaksām un maksām, Padome pamatoti norāda, ka dalībvalstīs, kurās ir mazāks lopu skaits, būtisku epizootisko saslimšanu izskaušanas un likvidēšanas finansiālais slogs var izrādīties mazāks nekā šādas elektroniskās identifikācijas ieviešanas izmaksas. Tādā veidā, pat pieņemot, ka pastāv palielināts inficēšanās risks, tas principā attiecas tikai uz to dalībvalstu teritoriju, kuras, izvēloties piemērot apstrīdēto izņēmumu, pieņem, ka tām var rasties minētais finansiālais slogs epizootijas gadījumā.
- 86 Tā kā saskaņā ar apstrīdēto izņēmumu dalībvalstis var noteikt, ka individuāla elektroniska identificēšana nav obligāta, tikai attiecībā uz dzīvniekiem, kurus nepārdod un nepērk Kopienas iekšējā tirgū, ir jākonstatē, kā to norādījusi Francijas valdība, ka lopkopim tādā dalībvalstī, kurā šī identifikācija ir obligāta, nerodas nekāda veida ekonomiski zaudējumi sakarā ar šī pienākuma un apstrīdētā izņēmuma parasto ietekmi. Ikviens dzīvnieks, kurš tiek ievests šajā dalībvalstī, arī ir obligāti elektroniski jāidentificē, pat tad, ja šis dzīvnieks nāk no dalībvalsts, kurā saskaņā ar minēto izņēmumu elektroniskā identifikācija nav obligāta tiem dzīvniekiem, kurus nepārdod un nepērk Kopienas iekšējā tirgū.
- 87 Visbeidzot ir jāatgādina, ka no pastāvīgās judikatūras izriet, ka diskriminācijas aizliegums nenozīmē iespējamās atšķirības attieksmē, kuras vienā vai otrā dalībvalstī var rasties dažādu dalībvalstu tiesiskā regulējuma atšķirību dēļ, ja šie tiesiskie regulējumi vienādi skar visas personas, kurām tie ir piemērojami (2009. gada 16. jūlija spriedums lietā C-428/07 *Horvath*, Krājums, I-6355. lpp., 55. punkts un tajā minētā judikatūra). Tiesa uzskata, ka, pat ja šis princips acīmredzot ir izveidojies, interpretējot Savienības tiesību noteikumus, lai izvērtētu valsts tiesību aktu saderību attiecībā uz diskriminācijas aizlieguma principu, tad tomēr nav jārikojas atšķirīgi, ja runa ir par tādas Savienības tiesību normas spēkā esamību, ar kuru dalībvalstīm tiek piešķirta zināma novērtējuma brīvība, atbilstoši kurai tās pieņem šos atšķirīgos tiesību aktus (pēc analogijas skat. 2013. gada 19. septembra spriedumu lietā C-373/11 *Panellinos Syndesmos Viomichanion Metapoiisis Kapnou*, 35. un 36. punkts).
- 88 Šajos apstākļos ir jāsecina, ka neviens elements nav tāds, lai ļautu apšaubīt apstrīdētā izņēmuma spēkā esamību tā diskriminējošā rakstura dēļ.

Par iespējamo aitu un kazu audzētāju diskrimināciju, salīdzinot ar liellopu un cūku audzētājiem

- 89 *H. Schaible* norāda, ka pienākums elektroniski identificēt katru dzīvnieku neattiecas uz liellopu un cūku audzētājiem, lai gan šie dzīvnieki ir tikpat lielā mērā pakļauti epizootijas riskam, kā aitas un kazas. Viņš uzskata, ka mājsaimniecības identifikācijas sistēma ļauj efektīvi cīnīties pret cūku epizootiju. *H. Schaible* norāda, ka obligātās liellopu elektroniskās identifikācijas sistēmas ieviešana nav paredzēta un ka no 2011. gada 30. augusta Priekšlikuma Eiropas Parlamenta un Padomes regulai, ar ko attiecībā uz liellopu elektronisko identifikāciju groza Regulu (EK) Nr. 1760/2000 un svītro noteikumus par liellopu gaļas brīvprātīgu marķēšanu [COM(2011) 525, galīgā redakcija], izriet, ka Komisija ierosina saglabāt liellopu elektroniskās identifikācijas neobligāto raksturu, jo īpaši pamatojoties uz problēmām, kas radušās obligātās aitu un kazu individuālās identifikācijas laikā. Viņš uzskata, ka Savienības politikai konkrētajā nozarē trūkst saskaņotības un ka Savienība izmēģina tehnoloģiju, kura vēl nav gatava tam, lai to piemērotu nozarē, kurā lauksaimniekiem ir neliela ietekme.
- 90 Francijas un Nīderlandes valdības uzsver atšķirības, kas raksturīgas, pirmkārt, aitu un kazu audzēšanas nozarei un, otrkārt, liellopu un cūku nozarei. Tās uzsver šo dažādo dzīvnieku šķirņu īpašības, jo īpaši saistībā ar to audzēšanu, pārvadāšanu, pārdošanu, kā arī tos apdraudošās slimības un riskus. Jāuzsver, ka aitas un kazas tiek pārvietotas daudz biežāk nekā liellopi un cūkas un, pretēji liellopiem un cūkām, tās daudz biežāk tiek mainītas izsolēs, kas notiek attiecībā uz ļoti liela izmēra partijām. Otrkārt, aitu un kazu grupu sastāvs mainās daudz biežāk nekā liellopu un cūku grupu sastāvs. Attiecībā uz mutes un nagu sērgu infekcijas risks ir daudz lielāks aitām un kazām, nekā cūkām. Šie apstākļi padara daudz grūtāku katras aitas un kazas identifikāciju un izsekošanu.
- 91 Saistībā ar minēto ir jānorāda, ka tad, ja Savienības likumdevējam ir jāpārveido vai jāizveido sarežģīta sistēma, tas drīkst to veikt vairākās stadijās un to darīt uz jau iegūtās pieredzes pamata, tomēr likumdevēja pienākums ir pamatot savu izvēli ar objektīviem un atbilstošiem kritērijiem attiecībā uz aplūkojamo tiesību aktu izvirzīto mērķi (šajā ziņā skat. spriedumu lietā *Arcelor Atlantique un Lorraine* u.c., minēts iepriekš, 57. un 58. punkts un tajā minētā judikatūra).
- 92 Attiecībā uz šī sprieduma 89. un 90. punktā paustajiem pieņēmumiem saistībā ar līdzībām un atšķirībām, kas raksturīgas, no vienas puses, aitām un kazām, un no otras puses, liellopiem un cūkām, kaut arī pastāv noteiktas līdzības šo atšķirīgo zīdītāju starpā, pastāvošās atšķirības pamato to, ka katrai dzīvnieku šķirnei ir savs tiesiskais regulējums. Ņemot vērā 2001. gadā piedzīvotā mutes un nagu sērgas epidēmijas uzliesmojuma vēsturisko kontekstu, Savienības likumdevējs bija tiesīgs ar Regulu Nr. 21/2004 ieviest īpašus tiesību aktus, kuros tika paredzēt elektroniskās identifikācijas piemērošana šķirnēm, kuras šī epidēmija īpaši skāra.
- 93 Tādējādi Padomei pēc Komisijas ieteikuma nebija jāatsaka Regulas Nr. 21/200, par aitu un kazu elektroniskās identifikācijas ieviešanu pieņemšana, jo tās piemērošanas joma esot pārāk ierobežota.
- 94 Tomēr ir jānorāda, ka, lai arī likumdevējs leģitīmi varēja pamatoties uz šādu progresīvu pieeju elektroniskās identifikācijas ieviešanai, tā pienākums attiecībā uz Regulas Nr. 21/2004 mērķiem ir izskatīt nepieciešamību veikt atkārtotu ieviesto pasākumi pārbaudi, jo īpaši attiecībā uz elektroniskās identifikācijas neobligāto vai obligāto raksturu (pēc analogijas skat. spriedumu lietā *Arcelor Atlantique un Lorraine* u.c., minēts iepriekš, 62. punkts).
- 95 Tādējādi ir jākonstatē, ka šajā regulā nav ietverti aitu un kazu audzētājus diskriminējoši noteikumi, salīdzinot ar liellopu un cūku audzētājiem.
- 96 Šādos apstākļos nav pierādīts, ka Regulā Nr. 21/2004 paredzētais apstrīdētais izņēmums un pienākumi būtu pretrunā vienlīdzīgas attieksmes principam.

- 97 No visiem iepriekš minētajiem apsvērumiem izriet, ka uzdoto jautājumu izskatīšana nav atklājusi nevienu elementu, kas ietekmētu Regulas Nr. 21/2004 3. panta 1. punkta, 4. panta 2. punkta, 5. panta 1. punkta un 9. panta 3. punkta pirmās daļas, kā arī B pielikuma 2. punkta spēkā esamību.

Par tiesāšanās izdevumiem

- 98 Attiecībā uz lietas dalībniekiem šī tiesvedība ir stadija procesā, kuru izskata iesniedzējtiesa, un tā lemj par tiesāšanās izdevumiem. Izdevumi, kas radušies, iesniedzot apsvērumus Tiesai, un kas nav minēti lietas dalībnieku izdevumi, nav atlīdzināmi.

Ar šādu pamatojumu Tiesa (piektā palāta) nospriež:

Uzdoto jautājumu izskatīšana nav atklājusi nevienu elementu, kas ietekmētu Padomes 2003. gada 17. decembra Regulas (EK) Nr. 21/2004, ar ko izveido aitū un kazu identifikācijas un reģistrācijas sistēmu un ar ko groza Regulu (EK) Nr. 1782/2003 un Direktīvas 92/102/EEK un 64/432/EEK, kas grozīta ar Komisijas 2008. gada 23. septembra Regulu (EK) Nr. 933/2008, 3. panta 1. punkta, 4. panta 2. punkta, 5. panta 1. punkta un 9. panta 3. punkta pirmās daļas, kā arī B pielikuma 2. punkta spēkā esamību.

[Paraksti]